

XALQARO O'Q OTISH MAJMUALARI

Исманов Комил Исманович

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари Академияси ўқитувчиси

Annotatsiya: *Ushbu maqolada; Xalqaro o'q otish sport federasiyasi (ing. International Sport Shooting Federation, ISSF) — xalqaro sport tashkiloti bo'lib, unga a'zo bo'lgan o'q otish milliy federasiyalari faoliyatini muvofiqlashtiradi. O'q otish sporti bo'yicha xalqaro musobaqalarning o'tkazilishini nazorat qiladi, musobaqalar va ularni hakamlik qilish qoidalariga o'zgartirishlar kiritadi. Shukar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *musobaqa, o'q otish, fedaratsiya, boshqaruv, ittifoq, tashkilot, milliy, Belgiya, Fransiya, Gresiya, Italiya, Gollandiya.*

O'q otish bo'yicha xalqaro musobaqalar ilk marotaba 1896-yilda Afinada (Gresiya) bo'lib o'tgan Olimpiya o'yinlarida, 1897-yilda Lionda (Fransiya) birinchi jahon chempionati bo'lib o'tgandi. Lekin, musobaqalarni boshqaruv organiga 1907-yilda asos solingan. Ushbu boshqaruv organiga yettita: oltitasi Yevropadan (Avstriya, Belgiya, Fransiya, Gresiya, Italiya, Gollandiya) va bittasi Janubiy Amerikadan (Argentina) milliy federasiyalar kirgan. Ushbu sport federasiyalari vakillari 1907-yil 17-iyulda Syurixda (Shveysariya) Milliy o'q otish federasiyalari va assosiasiyalari xalqaro ittifoqi (ing. International Union of National Shooting Federations and Associations, fr. L'Union Internationale des Fédérations et Associations nationaux de Tir,) nom ostida yangi xalqaro tashkilot ta'sis etildi. Bu uchrashuv esa ISSF ning birinchi Bosh Assambleyasi sanaladigan bo'ldi.

1915-yilda Ittifoq vaqtincha tarqatib yuborildi va 1921-yilning 8-yanvar sanasida Parijda Yevropa, Osiyo va Amerikaning 14 davlatini birlashtirgan Xalqaro o'q otish ittifoqi (fr. fr. Union International de Tir, UIT) sifatida qayta tashkil etildi. 1939-yilda tashkilot faoliyati yana to'xtatildi va 1947-yil avgust oyida 13 mamlakat tarkibida Xalqaro o'q otish sporti ittifoqiga (UIT) asos solindi. Xalqaro o'q otish sporti federasiyasi (ISSF), 1998-yil 15-iyulda UIT Bosh Assambleyasi qarori bilan ushbu tashkilotga yangi nom berildi.

Musobaqa va rekordlar

Xalqaro o'q otish sport federasiyasi quyidagi musobaqalarni ISSF chempionati sifatida tan oladi:

Olimpiya o'yinlari (har to'rt yilda bir marta o'tkaziladi);

O'q otish bo'yicha jahon chempionati (o'q bilan otish bo'yicha har to'rt yilda bir marta, stendga o'q otish bo'yicha esa har ikki yilda bir marta o'tkaziladi);

Jahon kubogi (yiliga to'rt marta, qo'shimcha ravishda final, faqat Olimpiya o'yinlari yo'nalishi bo'yicha o'tkaziladi);

Yevropa chempionati va Panamerika o'yinlari kabi mintaqaviy chempionatlar (muntazam mintaqaviy darajada aniqlanadi).

Ushbu musobaqalar bevosita Federasiya qo'mitalari tomonidan nazorat qilinadi va ularda jahon rekordlari o'rnatilishi mumkin.

O'q otish darslari

Xalqaro sport o'q otish federatsiyasi hozirda to'rt yo'nalish bo'yicha 32 ta musobaqachi (19 ta erkaklar va 13 ta ayollar).

Ayni paytda mamlakatimizda o'q otish sporti bilan 3 700 nafarga yaqin o'g'il-qiz muntazam shug'ullanib kelyapti, shundan 800 nafarga yaqini xotin-qizlardir. Ularga 136 nafar trener o'q otish sporti sir-asrorlarini o'rgatib kelyapti. Undan tashqari, yurtimizda 122 ta TIRlar, ya'ni o'q otish majmualari tashkil qilingan.

Mamlakat terma jamoasi tarkibiga o'q otish sportidan 48 nafar sportchi taklif etilgan bo'lsa, shundan 10 nafari Mudofaa vazirligi sport markazi a'zolari sanaladi.

Shuni ta'kidlash kerak, hamyurtlarimiz o'q otish sporti bo'yicha muntazam tarzda qit'a va jahon chempionatlari, Osiyo va Olimpiya o'yinlarida munosib ishtirok etib kelishyapti. Olimpiya o'yinlari sovrindori, O'zbekiston terma jamoasi bosh murabbiyi Rustam Yambulov, Osiyo o'yinlari va jahon kubogi singari nufuzli musobaqalar sovrindori Dilshod Muxtorov, Xitoyning Nankin shahrida o'tkazilgan II o'smirlar yozgi Olimpiya o'yinlari g'olibi Vladimir Sveshnikov, Osiyo va jahon chempionatlari sovrindori Server Ibragimov kabi sportchilarni bugun O'zbekistondan tashqarida ham yaxshi bilishadi.

Quvonarlisi, Rio-2016 Paralimpiya o'yinlari kumush medali sovrindori Server Ibragimov Tokioda bo'ladigan Paralimpiya o'yinlari yo'llanmasini ham qo'lga kiritdi.

Eng avvalo sport infratuzilmasi hamda zamonaviy sport inventarlari, qolaversa malakali trenerlar kerakligini ta'kidlab, bu borada bugun foydalanishga topshirilgan o'q otish sporti o'quv-mashg'ulotlar bazasida yaratilgan sharoitlar va mavjud o'q otish qurollari xalqaro talablarga javob berishi haqida fikr bildirar ekan, tez orada ushbu sport turi rivojida o'z samaralarini berishini ta'kidladi, deb xabar beradi .

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. SH.Pavlov,F.Abduraximov,J.Akbarov. Gandbol nazaryasi va uslubiyoti O'zDJTI nashiryot-madbuot bo'limi, 2005 –yil. 190.b.
2. A. Abdullayev. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi, Farg'ona -2016 372, b.
3. R.S.Salomov. Jismoniy tarbiya nazaryasi va uslubiyati, Toshkent-2014 296 b.
4. F.A.Toshpulatov. Jismoniy tarbiya va sport o'quv qo'llanma "Ozbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashiryoti TOSHKENT-2019 196 b.
5. Www.lex.uz

MICROSOFT EXCEL DASTURI YORDAMIDA DIDAKTIK VA METODIK MATERIALLAR TAYYORLASH TEXNOLOGIYASI

Sobirov Dilshod Solayevich

katta o'qituvchi, Xorazm viloyati PYMO'MM

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining usul va vositalari didaktik materiallarni tayyorlashda katta imkoniyatlar yaratadi. Birinchidan, didaktik materiallarni tayyorlash uchun kam vaqt sarflanadi, bu esa o'qituvchining vaqtini tejaydi, ikkinchidan – axborot texnologiyalari yordamida tayyorlangan didaktik materiallarni nafaqat qog'oz shaklida, balki kompyuter, mobil telefon, planshet yoki shunga o'xshash boshqa turdagi elektron vosita yordamida bajarish hamda ulardan foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Ta'lim jarayonida didaktik materiallar o'quvchilar egallagan bilimlarini tekshirish, o'tilgan mavzularni o'quvchilar tomonidan mustaqil ravishda o'rganish, takrorlash, amaliy mashq va masalalarni bajarish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini nazorat qilish kabi muhim ta'limiy vazifalarni amalga oshirishligi bilan alohida o'rin egallaydi.

Microsoft Office amaliy dasturlar to'plamiga kiruvchi Microsoft Excel elektron jadval muharriri yordamida didaktik materiallarni yaratishni ko'rib chiqamiz. O'qituvchilar o'zining fani bo'yicha Microsoft Excel elektron jadval muharriri yordamida nazorat krossvordlarini yaratishlari mumkin. O'quvchilar esa mustaqil ravishda ximiya, fizika, biologiya, matematika fanlaridan laboratoriya mashg'ulotlarida olingan natijalarning dinamik jadvallari va ularning diagrammalarini, turli hisob-kitob ishlarini amalga oshirishlari mumkin.

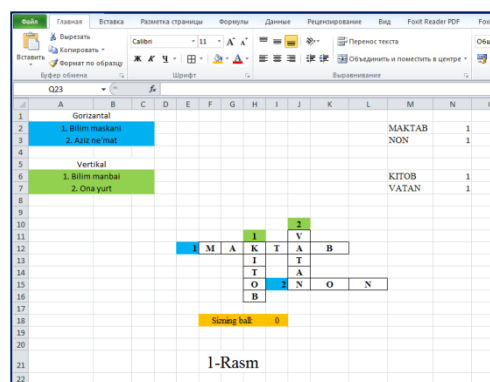
Krossvord yaratish: o'quvchilar bilimini tekshirish maqsadida topshiriqni krossvord ko'rinishida tayyorlaymiz. Krossvordni yaratish matn kiritishdan boshlanadi, ya'ni, krossvord so'zlarini elektron jadval muharririga kiritamiz. Bunda har bir katakchaga so'zlarning bitta harfi kiritiladi.

Krossvordimiz 2 ta gorizontal va 2 ta vertikal so'zlardan iborat bo'ladi. Rasm 1 da berilgani kabi so'zlarni kiritamiz. Krossvord so'zlari kiritilganidan so'ng har bir so'zni ramkaga olishimiz kerak ya'ni

chegaralash (Granitsy) lozim. Endi krossvordimizning savollarini kiritamiz. Rasm 1 da ko'rib turganingizdek, bitta katakchada bitta satr yoziladi. Agarda, bitta katakchaga ber nechta satr kiritsak, krossvordimiz so'zlari yozilgan har bir satr ham kengayadi. Krossvordning har bir savolini uning to'g'risiga katakchada o'sha savolga to'g'ri javob berilganligini tekshiramiz.

Buning uchun misol sifatida birinchi gorizontal savoldagi so'zni qanday qilib to'g'ri kiritilganligini tekshiramiz:

1. Rasm 1 da berilgan birinchi gorizontal so'z (maktab) ni kiritamiz:

2. Birinchi gorizontal savol to'g'risidagi katakchani (**M2**) tanlaymiz va formulalar satridan **f(x)** tugmasini bosamiz;

3. Hosil bo'lgan **Мастер функций** muloqot oynasidagi **Категории** punktining **Текстовые** bo'limini tanlaymiz;

4. Va ushbu bo'limdagi **СЦЕПИТЬ** (Ulash) funksiyasini tanlaymiz va **OK** tugmasini bosamiz;

5. **Аргументы функции** muloqot oynasi ochiladi va uning har bir satriga krossvorddagi har bir katakchadagi harfni alohida kiritamiz;

6. Barcha harflar joylashgan katakchalarni tanlaganimizdan so'ng **OK** tugmasini bosamiz;

7. **M2** katakchada **maktab** so'zi yoziladi.

8. **M2** katakchadagi yozuvni yashirish uchun **M** ustunni to'la belgilaymiz va belgilangan sohada "Sichqoncha"ning chap tugmasini bosamiz, hosil bo'lgan menyudan **Скрыть** bo'limini tanlaymiz;

9. **N2** katakchaga formula kiritamiz va ushbu formula **M2** katakchadagi javob bilan o'quvchi krossvordga kiritgan so'zni solishtiradi, agar ikkalasi mos kelsa, ya'ni o'quvchi to'g'ri javobga mos so'zni kiritsa "1" ball, noto'g'ri javob kiritsa "0" ball qo'yiladi:

– **N2** katakchasini tanlaymiz va formulalar satridan **f(x)** tugmasini bosamiz;

– Hosil bo'lgan **Мастер функций** muloqot oynasidagi **Категории** punktining **Логические** bo'limini tanlaymiz;

– ushbu bo'limdagi **ЕСЛИ** (Agarda) funksiyasini tanlaymiz va **OK** tugmasini bosamiz;

– **Лог_выражение** satriga **M2="maktab"** shartini kiritamiz;

– **Значение_если_истина** satriga **1** ni kiritamiz;

– **Значение_если_ложь** satriga **0** ni kiritamiz;

– **N** ustunini ham 8- qadamda ko'rsatilgan amallar asosida yashirib qo'yamiz.

Huddi shu usulda barcha vertikal va gorizontal so'zlar uchun yuqoridagi qadamlarni bajaramiz. Keyingi bajaradigan vazifamiz shundan iboratki, krossvorddagi barcha so'zlar kiritilganidan keyin ular bo'yicha to'plangan ballarni bitta katakchada yig'indisini hisoblaymiz:

10. **I14** katakchasini tanlaymiz va quyidagi formulani kiritamiz: **=СУММ(L15:L19)**. Natijada har bir savol qarshisidagi ballar yig'indisi hisoblanadi. Agarda yig'indi 4 ga teng bo'lsa, krossvordning barcha so'zlari to'g'ri topilgan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Карлберг, Конрад. Бизнес анализ с помощью Эксел 2000.:Пер.с англ.М.:Издательский дом "Вильямс", 2001.